

Kuhle Wampe. Una pel·lícula roja a la República de Weimar

F.J. Sánchez-Cuenca

La República de Weimar, el 1932, estava agonitzant i l'ascensió del nazisme era tan imparable com la debilitat de l'esquerra, fragmentada entre un partit socialdemòcrata claudicant i un emergent partit comunista encara minoritari. Tots dos es duien com el ca i el moix i l'escenificació de la divergència s'havia convertit en un xoc virulent de legitimitats que impedia una eficaç mobilització contra la imminent arribada dels nazis al poder. En aquest context, Bertolt Brecht, en ple vigor creatiu i en la cresta de la popularitat, accepta escriure un guió per a una pel·lícula descaradament militant, que dirigeix un debutant realitzador búlgar, Slatan Dudow, comunista com ell. Així neix *Kuhle Wampe* (*Vientres helados*, 1932).

Com a dramaturg, Brecht havia estat influït només d'una manera lleugera per l'expressionisme de la postguerra i, menys encara, també pel moviment posterior de la "nova objectivitat", però, com tots els grans creadors, era un dissident genètic i havia desenvolupat un estil original, que combinava amb brillantor teatre èpic i teatre popular. Les dues òperes que farien història, *L'òpera de dos penics*, 1928, i *Grandesa i decadència de la ciutat de Mahagony*, 1930, les dues amb música de Kurt Weill, li havien proporcionat popularitat i prestigi. Ara, tanmateix, havia fet una profunda immersió en el llenguatge didàctic a través del Teatre No japonès. En les darreres obres, *La decisió*, 1930 i *L'excepció i la regla*, 1932, Brecht clarificava la tendència marxista militant, traslladant a l'escenari, a través del distanciament (l'habitual "marca de fàbrica"), les seves idees sobre la capacitat de l'esser humà per transformar l'home i la societat. El projecte cinematogràfic que se li oferiria significava una important oportunitat per tractar d'influir en la realitat, aquesta vegada, a través d'un mitjà d'expressió que era, alhora, un mitjà de comunicació de masses. Que se sàpiga, no hi va haver en el rodatge cap especial complicació, incloent-hi la inexistència de qualsevol interferència governamental.

La pel·lícula narra la penosa vida d'una família trebaballadora. El fill major, en témer-se'n que li han reduït el sub-

sidi de desocupació, es tira finestra avall. El sou de la filla no és suficient per pagar el lloguer i la família és desnonada. L'amic de l'al·lota els aconsegueix allotjament en un campament (*Khule Wampe*) per a desocupats, però ella està embarassada i ell no accepta casar-s'hi per por a perdre la feina. Ella, davant això, l'abandona i s'instal·la a Berlín. Un dia es retroben en un gran festa per a treballadors. De tornada a casa en tren, assisteixen a una violenta discussió entre uns obrers veterans i un grup de joves.

Tot un fulletó, en el qual, tanmateix, s'hi entreveu, al final, el discurs comunista. Els joves, esportistes, entusiastes de la construcció d'un futur millor mitjançant la posada en marxa de la revolució, enfront dels obrers majors, típics representants de la socialdemocràcia petitburguesa que tant odiaven els comunistes per considerar-los còmplices de la decadència de la classe obrera alemanya, enemics finalment de la revolució proletària. Aquest és el punt més discutible i contraproduent del discurs polític-cinematogràfic de Brecht: l'èmfasi en la condemna dels seus antics correligionaris, traslladant les energies crítiques a qüestions internes, mentre el nacionalsocialisme se'n fregava les mans, davant la debilitat manifesta d'una esquerra dividida i la incapacitat del

règim democràtic per seguir governant el país.

Amb aquest plantejament discursiu i els condicionants desfavorables de l'escena política, *Kuhle Wampe* estava d'entrada condemnada. Hi havia censura aleshores i, encara que les pel·lícules de les quatre productores alemanyes de "cinema proletari" aconseguien amb moltes dificultats escapar-ne generalment de les urpes, no totes ho varen aconseguir, la pel·lícula de Brecht i Dudow, l'última de les dotze que produiria la companyia Prometheus Film abans de la imminent desfeta del sistema, va ser objecte de diversos controls severos. D'una classificació inicial que en prohibia l'exhibició per a joves va passar a ser definitivament prohibida pel trontollant govern del mariscal Von Hindenburg. El mateix que va entregar el poder pocs mesos després a Adolf Hitler.

Per totes aquestes raons, *Kuhle Wampe*, la primera i darrera pel·lícula declaradament comunista de la República de Weimar, amb música de Hans Eisler i lletres d'Helene Weigel i Ernst Busch, és una valuosa raresa, tant com a document impagable del final d'una època com per constituir l'aportació primigènia al cinema d'un dels grans autors dramàtics del nostre temps. ■